

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-59-62>

УДК 330.131.5:[61:621.397]

Перегида Юлія Андріївна

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри глобальної економіки,
Національний університет біоресурсів і природокористування України;
заступник завідувача кафедри організації туристичної діяльності,
професор кафедри організації туристичної діяльності,
Навчально-науковий інститут управління, економіки та бізнесу
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1434-2509>

Yuliya Pereguda

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Private Joint Stock Company "Higher Education Institution
"Interregional Academy of Personnel Management"

**ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ТЕЛЕМЕДИЧНИХ ПОСЛУГ НА МІКРОРІВНІ:
СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ, МЕТОДИКА****ECONOMIC EFFICIENCY ASSESSMENT
OF TELEMEDICINE SERVICES AT THE MICRO LEVEL:
ESSENCE, FEATURES, AND METHODOLOGY**

Анотація. Стаття присвячена пошуку нових наукових рішень щодо удосконалення оцінювання економічної ефективності телемедичних послуг на рівні медичних закладів (мікрорівень системи охорони здоров'я України). У науковому дослідженні розроблена та запропонована для використання методика оцінки економічної ефективності телемедичних послуг на мікрорівні системи охорони здоров'я України, яка на відміну від існуючої враховує визначення сутності та особливостей оцінювання економічної ефективності телемедичних послуг на рівні окремих надавачів медичних послуг в країні, а також проблеми розвитку телемедицини в державі. Використання наукових розробок, що наведені у статті, дозволить забезпечити розвиток телемедицини та масштабування телемедичних проєктів в Україні з акцентом на окремі медичні заклади – надавачі медичних послуг.

Ключові слова: економічна ефективність, медичні заклади, надавачі медичних послуг, оцінювання, телемедицина, телемедичні послуги, цифрова охорона здоров'я, економічна оцінка, централізована модель, доступ до медичних послуг.

Summary. The article is devoted to the search for new scientific solutions for improving the economic efficiency assessment of telemedicine services at the level of medical institutions (The micro-level of the healthcare system of Ukraine). The scientific study has developed and proposed a methodology for assessing the economic efficiency of telemedicine services at the micro level within the healthcare system of Ukraine. Unlike existing approaches, this new methodology takes into account the essence and specific features of economic efficiency assessment of telemedicine services at the level of individual healthcare providers, as well as the challenges associated with the development of telemedicine in the country. The article has examined the dynamics of telemedicine development in Ukraine in the period from 2021 to 2025, as well as compared the development trends of telemedicine and telemedicine services within the Ukrainian health care system with the development trends of the global telemedicine market services and the markets of telemedicine services in economically developed countries and countries of the European Union. A set of reasons for the slow development of telemedicine and the market of telemedicine services in Ukraine has been separately identified. The essence of the term "economic efficiency assessment of telemedicine services at the micro-level of the health care system of Ukraine (medical institutions – providers of medical services)" has been defined. The scientific work presents the peculiarities of economic efficiency assessment of telemedicine services at the micro level of the health care system in Ukraine (medical institutions – providers of medical services). The key benefits and costs that medical service providers, doctors, and patients receive (are borne) within the scope of providing (receiving) telemedicine services in Ukraine have been disclosed. The use of scientific developments

presented in the article will enable the development of telemedicine and the scaling of telemedicine projects in Ukraine, with an emphasis on individual medical institutions – providers of medical services. At the end of the article, the prospects for further research based on and using the obtained scientific results have been outlined.

Keywords: economic efficiency, healthcare institutions, healthcare providers, assessment, telemedicine, telemedicine services, digital healthcare, economic evaluation, centralized model, access to health services.

Постановка проблеми. Трансформація системи охорони здоров'я України під впливом євроінтеграції, цифровізації та військових викликів вимагає пошуку нових, ефективних рішень у сфері надання медичних послуг, де одним з можливих напрямів надання медичних послуг виступає телемедицина. Маючи значну світову історію, яка почалась у XIX сторіччі з появою і розповсюдженням засобів телекомунікації, телемедицина отримала суттєвий швидкий розвиток у XXI сторіччі, особливо під час пандемії, і наразі є одним з найбільш прогресуючих напрямів надання медичних послуг, в першу чергу в економічно розвинутих країнах [12; 13].

В Україні, вчені якої були піонерами застосування телемедичних рішень у медицині (у 1935 році Мар'ян Франке та Вітольд Ліпінський першими у світі створили клінічну теле-ЕКГ-систему [4, с. 98]), телемедицина отримала значне розповсюдження у період ведення воєнних дій на території країни і наразі є одним з можливих напрямів вирішення соціальних та медичних проблем країни [5; 6].

Однак, запровадження та розвиток телемедичних послуг, як в світі, так і в Україні, повинні спиратись на економічний базис, оскільки вартість та технічні складнощі надання телемедичних послуг не повинні нести у собі додаткові втрати, у тому числі фінансові, для національних систем охорони здоров'я, надавачів медичних послуг (медичні заклади), лікарів та, особливо, пацієнтів. В цих умовах виникає важливе науково-практичне завдання розробки та запровадження методичних підходів до оцінювання економічної ефективності телемедицини та телемедичних послуг, у першу чергу на рівні окремих надавачів медичних послуг – медичних закладів (мікрорівень національної системи охорони здоров'я).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку та запровадження телемедицини, а також оцінки ефективності (економічної ефективності) надання телемедичних послуг на різних рівнях функціонування систем охорони здоров'я (макрорівень – національна система охорони здоров'я, мезорівень – регіональна система охорони здоров'я, мікрорівень – окремі медичні заклади, групи лікарів та окремі лікарі) досліджувались, як закордонними, так і українськими науковцями.

Відмічаємо наукові розробки, що стосуються проблематики розвитку телемедицини та надання телемедичних послуг, у тому числі в Україні: 1) польські науковці на чолі з К. Фурлепою на

основі дослідження розвитку телемедицини у США та Європейському Союзі, а також Польщі, розкрили бар'єри та шляхи розвитку телемедицини з акцентом на Польщу [9]; 2) група вчених на чолі з М. Штольцфусом на основі літературного аналізу розкрила переваги та недоліки запровадження телемедицини, а також надання телемедичних послуг [12]; В.В. Кириченко сконцентрував увагу на особливостях правового регулювання впровадження телемедичних послуг в Україні, дослідивши розвиток і зміни законодавчо-нормативного базису надання телемедичних послуг у країні [4]; українські вчені на чолі з Л.П. Запорожан на основі теоретичної характеристики телемедицини, а також аналізу розвитку телемедицини у іноземних країнах та у областях України дослідили необхідність і проблематику розвитку телемедицини [3].

Значна кількість наукових напрацювань, особливо іноземних науковців, присвячена питанням оцінки ефективності (економічної ефективності) надання телемедичних послуг: бельгійські вчені на чолі з Х. Байссе сконцентрували увагу на розкритті економічної ефективності телемоніторингу, як телемедичної послуги для вагітних жінок та розкрили фактори впливу на економічну ефективність такого виду телемедичних послуг (ТМП), а також загальну економію від використання телемоніторингу у проекті [8]; група британських вчених на чолі з К. Хендерсоном досліджувала економічну ефективність надання телемедичних послуг пацієнтам з хронічними захворюваннями і на основі оцінки надання ТМП дев'ятсот шестидесяти п'ятьом пацієнтам визнали використання телемедицини недоцільним з економічної точки зору [10]; О. Бен-Ассулі оцінював економічну ефективність різних телемедичних послуг та різних телемедичних технологій для пацієнтів з хронічними захворюваннями. Науковець акцентував увагу на параметри надання ТМП [7]; група науковців з Австралії на чолі з Х. Цоу сконцентрували увагу на розкритті економічних параметрів надання телемедичних послуг у сільській місцевості Австралії, у тому числі запропонували підходи до оцінки економічної ефективності надання ТМП [14]; С.Є. Антонова та А.В. Данилюк розкривали економію фінансових ресурсів при наданні ТМП спираючись на досвід використання телемедицини у США та Японії [1].

Відзначаємо недостатність наукових досліджень у сфері телемедицини та надання телемедичних послуг в Україні, а також необхідність розробки методичних підходів оцінювання

економічної ефективності ТМП на рівні медичних закладів (мікрорівень системи охорони здоров'я України).

Мета статті. На основі дослідження розвитку телемедицини та телемедичних послуг в Україні, а також визначення проблематики розвитку ТМП в країні розробити та запропонувати для використання методичку оцінювання економічної ефективності телемедичних послуг на мікрорівні (окремі медичні заклади).

Виклад основного матеріалу дослідження. Телемедицина в Україні показала стрімкий розвиток, при досить помірній частці телемедичних послуг у загальній кількості медичних послуг, які надаються в країні. За період з 2021 року до 2025 року відбулось зростання обсягів надання телемедичних послуг у державі на більше ніж вісімдесят відсотків до триста вісімдесят одного мільйона доларів США (середньорічні теми росту перевищили шістнадцять відсотків). Частка ринку ТМП в Україні у загальносвітовому ринку телемедичних послуг збільшилась з 0,14 % у 2021 році до 0,25 % у 2025 році [11]. При цьому частка телемедичних послуг у загальному обсязі медичних послуг в Україні зростає у період з 2021 року до 2025 року на 3,6 % і складала у 2025 році 7,9 % [2; 15].

Звертаємо увагу, що на фоні досить стрімкого зростання обсягів надання телемедичних послуг в Україні у період 2021–2025 років з однієї сторони ТМП досить повільно сприймалися пацієнтами та запроваджувалися надавачами телемедичних послуг, а з іншої сторони український ринок телемедичних послуг значно відставав від ринків ТМП економічно розвинутих країн та країн Європейського Союзу.

Наведемо ключові причини повільного розвитку телемедицини та ринку телемедичних послуг в Україні: відсутність значних фінансових інвестицій зі сторони держави та надавачів медичних закладів; дефіцит коштів у державних та місцевих органах влади, а також медичних закладів на фоні воєнних економічних викликів; недовіра до телемедицини та телемедичних послуг зі сторони державних та місцевих органів влади, медичних закладів та пацієнтів; складнощі у підготовці та перепідготовці лікарів та медичних працівників у сфері телемедицини і ТМП; не готовність інфраструктури надавачів медичних послуг до надання телемедичних послуг та необхідність значних інвестицій у розвиток інфраструктури телемедицини; значні фінансові та економічні ризики при запровадженні телемедицини і наданні ТМП; складність пошуку та імплементації надавачами медичних послуг адекватних телемедичних технологій.

Враховуючи значні ризики та проблематику запровадження телемедичних послуг в Україні,

важливим є оцінити економічну ефективність ТМП та отримати, в межах оцінювання, управлінську інформацію, що виступить базисом для прийняття зважених та адекватних управлінських рішень щодо відбору і запровадження телемедичних послуг медичними закладами країни. Звідси, одним з ключових завдань на мікрорівні національної системи охорони здоров'я в Україні (медичні заклади) є розробка та запровадження адекватних методичних підходів до оцінювання економічної ефективності телемедичних послуг.

Розкриємо сутність оцінювання економічної ефективності телемедичних послуг на мікрорівні за складовими терміну, а саме: оцінювання – дослідницький регламентований процес визначення характеристик (проблематики) об'єкту оцінки; економічна ефективність – досягнення поставлених економічних цілей оптимальним способом; телемедичні послуги – медичні послуги, що надаються за допомогою засобів телекомунікації та телекомунікаційних технологій; мікрорівень – медичні заклади або окремі лікарі. Враховуючи наведені теоретичні складові можемо зазначити, що оцінювання економічної ефективності ТМП на мікрорівні, це пошук відхилень від оптимальних рішень в межах досягнення поставлених економічних цілей медичними закладами (окремими лікарями) при наданні телемедичних послуг.

При розробці методичних підходів (методики) оцінювання економічної ефективності телемедичних послуг на мікрорівні важливо враховувати сукупність особливостей аналітичної процедури, ключовими з яких є: врахування всіх вигід які отримують від надання телемедичних послуг надавач медичних послуг та лікар; врахування всіх вигід які отримують від споживання ТМП пацієнти; врахування всіх додаткових витрат, які несуть при наданні (отриманні) телемедичних послуг надавач медичних послуг, лікар та пацієнт; дисконтування грошових потоків при розрахунках; врахування при оцінюванні, як кількісних аспектів надання (отримання) ТМП, так і якісних; формування достатнього обсягу достовірної, об'єктивної та адекватної інформації для прийняття управлінських рішень надавачами телемедичних послуг; формування єдиного показника (індексу) оцінки економічної ефективності ТМП; можливість внесення змін у сукупність обраних показників оцінювання та ідентифіковані вигоди (витрати) для надавачів медичних послуг, лікарів та пацієнтів.

Вважаємо доцільним навести ключові вигоди та витрати, які отримують (несуть) надавачі медичних послуг, лікарі та пацієнти в межах надання (отримання) телемедичних послуг (табл. 1).

Методика оцінювання економічної ефективності телемедичних послуг на мікрорівні повинна

Таблиця 1 – Ключові вигоди та витрати, які отримують (несуть) надавачі медичних послуг, лікарі та пацієнти в межах надання (отримання) ТМП

Суб'єкти ТМП	Ключові вигоди	Ключові витрати
Надавачі ТМП	Підвищення продуктивності праці лікарів та медичного персоналу; зменшення витрат на утримання приміщень та адміністративних витрат; зменшення витрат на обслуговування пацієнтів; зменшення вимог до розмірів приміщень; усунення зайвої комунікації між пацієнтами та зменшення кількості конфліктів; зростання прозорості та контролю за наданням медичних послуг лікарями	Витрати на розвиток інфраструктури та відповідні медичні технології; витрати на побудову віртуальної екосистеми роботи з пацієнтами; витрати на зміни збутової і маркетингової політики; витрати на підготовку та перепідготовку лікарів, а також медичного персоналу; зростання операційних, технічних та медичних ризиків; транзакційні витрати на вибір та отримання технологій
Лікарі	Зростання продуктивності праці; автоматизація рутинних адміністративних операцій; зменшення психологічного навантаження; усунення медичних ризиків при спілкуванні з пацієнтами; зростання пропозицій від роботодавців та конкурентоспроможності на ринку праці	Витрати ресурсів на освоєння процедур і технологій надання ТМП; зростання ймовірності медичних помилок без безпосереднього контакту з пацієнтом; психологічні та технічні складнощі
Пацієнти	Зростання вибору щодо надавачів медичних послуг, у тому числі географічного; зменшення транспортних та операційних витрат і ризиків; збільшення оперативності отримання медичних послуг і, як наслідок, більш швидке відновлення працездатності (менші втрати від непрацездатності); зменшення кількості медичних помилок; прозорість медичних послуг та можливість контролю	«Інформаційний» шум, у тому числі маркетинговий; необхідність у відповідній інфраструктурі та телекомунікаційних пристроях, а також технологіях; психологічні та технічні складнощі; додаткові витрати ресурсів на ознайомлення та використання ТМП

Джерело: власні дослідження

включати такі складові: визначення інформаційної бази та джерел отримання інформації для здійснення процедур оцінки; формування ресурсного базису здійснення оцінювання; формування організаційного базису оцінювання, у тому числі визначення суб'єктів здійснення безпосередніх процедур оцінки; відбір ключових вигід та витрат, які отримують (несуть) надавачі медичних послуг, лікарі та пацієнти в межах надання (отримання) ТМП (табл. 1); грошова оцінка всіх ключових вигід та витрат, які отримують (несуть) надавачі медичних послуг, лікарі та пацієнти в межах надання (отримання) ТМП; визначення горизонту проведення оцінки; визначення розміру ставки дисконту для процедур оцінки; оцінювання економічної ефективності телемедичних послуг на мікрорівні на основі розрахунку інтегрального показника; порівняння отриманого показника з нормативними значеннями або значеннями конкурентів (інших надавачів ТМП); формування каналів та визначення адресатів отримання інформації щодо оцінювання.

Наголошуємо на критичній важливості розвитку телемедицини та телемедичних послуг в Україні, що потребує розробки і запровадження адекватних методик оцінювання економічної ефективності ТМП на мікрорівні (медичні заклади та лікарі).

Висновки. Система охорони здоров'я в Україні потребує реформування та пошуку нових шляхів розвитку в умовах воєнних, економічних і соціальних викликів. Одним з ключових шляхів розвитку для української медицини є запровадження та масштабування телемедицини (телемедичних послуг). Розвиток телемедицини та ТМП повинен базуватись на оцінці економічної ефективності надання телемедичних послуг на рівні, у першу чергу, окремих медичних закладів, що є надавачами медичних послуг.

Проведене дослідження дозволило визначити сутність, особливості та запропонувати методику оцінювання економічної ефективності телемедичних послуг на мікрорівні системи охорони здоров'я в Україні (надавачі медичних послуг – медичні заклади та окремі лікарі).

Практичне впровадження пропозицій і висновків даної статті слід розглядати в контексті їх важливості для забезпечення розвитку телемедицини та масштабування телемедичних проектів в Україні.

Перспективи подальших досліджень на основі і з використанням наукових результатів проведеного дослідження, полягають у розкритті проблематики запровадження та забезпечення конкурентоспроможності профілактичної телемедицини в умовах трансформації системи надання медичних послуг в Україні.

Список використаних джерел:

1. Антонова С.Є., Данилюк А.В. Зарубіжний досвід державного регулювання сфери охорони здоров'я з використанням технологій телемедицини. *Державне управління : удосконалення та розвиток*. 2023. № 1. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/997/1006>
2. Державна служба статистики України. Валовий внутрішній продукт 2013–2025 роки. 2026. URL: <https://stat.gov.ua/uk/explorer?md5=f323d07c2e1a49f8e27b0b4f682cbbf1>
3. Запорожан Л.П., Теренда Н.О., Литвинова О.Н., Панчишин Н.Я., Феш М.С. Необхідність розвитку української телемедицини за сучасних умов. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2020. № 2 (84). С. 65–71.
4. Кириченко В.В. Правове регулювання впровадження телемедицини в Україні. *Право і суспільство*. 2023. № 3. С. 96–101.
5. Міністерство охорони здоров'я України. Телемедицина в період воєнного стану. 2024. URL: <https://moz.gov.ua/uk/telemedicina-v-period-voennogo-stanu>
6. Рябков С.О., Бородина О.М. Оцінка економічної ефективності впровадження телемедицини в Україні: макроекономічний аналіз. *Бізнес-навігатор*. 2025. Випуск 4 (81). С. 379–386.
7. Ben-Assuli O. Cost-effectiveness, use and implementation of telehealth solutions for CHF and COPD : A systematic review using the PRISMA method. *Health Policy and Technology*. 2025. Volume 14. Issue 3. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2211883725000516?dgcid=rss_sd_all
8. Buysse H., De Moor G., Van Maele G., Baert E., Thienpont G., Temmerman M. Cost-effectiveness of telemonitoring for high-risk pregnant women. *International Journal of Medical Information*. 2008. № 77(7). URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17923433>
9. Furlepa K., Tenderenda A., Kozłowski R., Marczak M., Wierzbza W., Śliwczynski A. Recommendations for the Development of Telemedicine in Poland Based on the Analysis of Barriers and Selected Telemedicine Solutions. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2022. № 19(3). DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph19031221>
10. Henderson C., Knapp M., Fernández J., Beecham J., Hirani S.P., Cartwright M. et al. Cost effectiveness of telehealth for patients with long term conditions (Whole Systems Demonstrator telehealth questionnaire study) : nested economic evaluation in a pragmatic, cluster randomised controlled trial. *British Medical Journal*. 2013. № 346. URL: <https://www.bmj.com/content/346/bmj.f1035>
11. Horizon Grand View Research. Global Telehealth Market Size & Outlook, 2025–2030. 2026. URL: <https://www.grandviewresearch.com/horizon/outlook/telehealth-market-size/global>
12. Stoltzfus M., Kaur A., Chawla A., Gupta V., Anamika F.N.U., Jain R. The role of telemedicine in healthcare: an overview and update. *The Egyptian Journal of Internal Medicine*. 2023. № 49. DOI: <https://doi.org/10.1186/s43162-023-00234-z>
13. Su Z., Li C., Fu H., Wang L., Wu M., Feng X. Development and prospect of telemedicine. *Intelligent Medicine*. 2024. Volume 4, Issue 1. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.imed.2022.10.004>
14. Tsou C., Robinson S., Boyd J. et al. Effectiveness and cost-effectiveness of telehealth in rural and remote emergency departments: a systematic review protocol. *Syst Rev*. 2020. № 9. DOI: <https://doi.org/10.1186/s13643-020-01349-y>
15. USAID. Оцінка ресурсів закладів охорони здоров'я України, пов'язаних із наданням телемедицини послуг. Звіт. Проект «Сталий розвиток національних систем охорони здоров'я». Київ : 2024. 76 с.

References:

1. Antonova S.Ye., Danyliuk A.V. (2023) Zarubizhnyi dosvid derzhavnoho rehulivannia sfery okhorony zdorovia z vykorystanniam tekhnolohii telemedytsyny [Foreign experience of state regulation of health care with the use of telemedicine technologies]. *Derzhavne upravlinnia : udoskonalennia ta rozvytok - State administration : improvements and development*, № 1. Available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/997/1006> (in Ukrainian)
2. The State Statistics Service of Ukraine (2026). Valovyi vnutrishnii produkt 2013-2025 roky [Gross Domestic Product 2013–2025]. Available at: <https://stat.gov.ua/uk/explorer?md5=f323d07c2e1a49f8e27b0b4f682cbbf1> (in Ukrainian)
3. Zaporozhyan L.P., Terenda N.O., Litvinova O.N., Panchishin N.Y., Fesh M.S. (2020) Neobkhdnist rozvytku ukrainskoi telemedytsyny za suchasnykh umov [The need for development of ukrainian telemedicine in modern conditions]. *Visnyk sotsialnoi hihieny ta orhanizatsii okhorony zdorovia Ukrainy - Bulletin of Social Hygiene and Health Protection Organization of Ukraine*, № 2 (84), pp. 65–71. (in Ukrainian)
4. Kyrychenko V.V. (2023) Pravove rehulivannia vprovadzhenia telemedychnykh posluh v Ukraini [Legal regulation of the introduction of telemedicine services in Ukraine]. *Pravo i suspilstvo - Law and Society*, № 3, pp. 96–101. (in Ukrainian)
5. Ministry of Health of Ukraine (2024) Telemedytsyna v period voiennoho stanu [Telemedicine during martial law]. Available at: <https://moz.gov.ua/uk/telemedicina-v-period-voennogo-stanu> (in Ukrainian)
6. Riabkov S.O., Borodina O.M. (2025) Otsinka ekonomichnoi efektyvnosti vprovadzhenia telemedytsyny v Ukraini : makroekonomichnyi analiz [Assessment of the economic efficiency of implementing telemedicine in Ukraine : macroeconomic analysis]. *Biznes-navihator - Business Navigator*, issue 4 (81), pp. 379–386. (in Ukrainian)
7. Ben-Assuli O. (2025) Cost-effectiveness, use and implementation of telehealth solutions for CHF and COPD : A systematic review using the PRISMA method. *Health Policy and Technology*, volume 14, issue 3. Available at: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2211883725000516?dgcid=rss_sd_all

8. Buysse H., De Moor G., Van Maele G., Baert E., Thienpont G., Temmerman M. (2008) Cost-effectiveness of telemonitoring for high-risk pregnant women. *International Journal of Medical Information*, № 77(7). Available at: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17923433>
9. Furlepa K., Tenderenda A., Kozłowski R., Marczak M., Wierzba W., Śliwczyński A. (2022) Recommendations for the Development of Telemedicine in Poland Based on the Analysis of Barriers and Selected Telemedicine Solutions. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, № 19(3). DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph19031221>
10. Henderson C., Knapp M., Fernández J., Beecham J., Hirani S.P., Cartwright M. et al. (2013) Cost effectiveness of telehealth for patients with long term conditions (Whole Systems Demonstrator telehealth questionnaire study) : nested economic evaluation in a pragmatic, cluster randomised controlled trial. *British Medical Journal*, № 346. Available at: <https://www.bmj.com/content/346/bmj.f1035>
11. Horizon Grand View Research (2026) Global Telehealth Market Size & Outlook, 2025–2030. Available at: <https://www.grandviewresearch.com/horizon/outlook/telehealth-market-size/global>
12. Stoltzfus M., Kaur A., Chawla A., Gupta V., Anamika F.N.U., Jain R. (2023) The role of telemedicine in healthcare: an overview and update. *The Egyptian Journal of Internal Medicine*, № 49. DOI: <https://doi.org/10.1186/s43162-023-00234-z>
13. Su Z., Li C., Fu H., Wang L., Wu M., Feng X. (2024) Development and prospect of telemedicine. *Intelligent Medicine*, volume 4, issue 1. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.imed.2022.10.004>
14. Tsou C., Robinson S., Boyd J. et al. (2020) Effectiveness and cost-effectiveness of telehealth in rural and remote emergency departments: a systematic review protocol. *Syst Rev*, № 9. DOI: <https://doi.org/10.1186/s13643-020-01349-y>
15. USAID (2024) Otsinka resursiv zakladiv okhorony zdorovia Ukrainy, poviazanykh iz nadanniam teledychnykh posluh [Assessment of the Resources of Healthcare Institutions in Ukraine Related to the Provision of Telemedicine Services]. Report. Kyiv: Project "Sustainable Development of National Healthcare Systems", 76 p. (in Ukrainian)

Дата надходження статті: 07.04.2026

Дата прийняття статті: 28.04.2026

Дата публікації статті: 13.05.2026